

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI

**TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA KADIN VE
YENİ MEDYA UYGULAMALARI**

AHMET SAİT YILDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. ZEHRA YİĞİT

ANTALYA- 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA KADIN VE
YENİ MEDYA UYGULAMALARI

AHMET SAİT YILDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. ZEHRA YİĞİT

ANTALYA- 2019

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

05/04/2019

Ahmet Sait Yıldız

İmzası

Akdeniz Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ahmet Sait Yıldız'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Zehra YİĞİT

Üye : Doç. Uğur GÜNAY YAVUZ

Üye : Doç. Tuna UYSAL

Tez Konusu : “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Yeni Medya Uygulamaları”

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi : 08/004/2019

Mezuniyet Tarihi : .../.../.....

Yrd. Doç. Enver GÜNER
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tüm çalışmalarım boyunca gösterdiği her türlü destek ve yardımlarından dolayı danışmanım Doç. Dr. Zehra YİĞİT'e, bilgi ve tecrübelerini her daim aktaran, tüm bu süreçte sabırla ve anlayışla yanımda olan Doç. Uğur GÜNAY YAVUZ'a, eserlerin üretim sürecinde desteğini esirgemeyen Öğr. Gör. Nemat BİLALOV'a, çalışmalarım esnasında yanımda olan Hakan YEŞİL ve Öğr. Gör.M. Uluç CEYLANI'ye, tüm hayatım boyunca beni destekleyen ve yanımda olan aileme, son olarak sonsuz sabrı, sevgisi, anlayışı ve hayatımın her noktasında desteğı ile var olan hayat arkadaşım Merve YILDIZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ahmet Sait YILDIZ

Antalya / 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet Sait Yıldız
	Numarası	20155307016
	Anasanat Dalı	Sanat ve Tasarım
	Danışmanı	Doç.Dr. ZEHRA YİĞİT
Tezin Adı		Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Yeni Medya Uygulamaları

ÖZET

Biyolojik cinsiyet (sex) kadın ve erkeğin doğuştan getirdikleri cinsiyetlerine gönderme yaparken, toplumsal cinsiyet kavramı (gender) kadın ve erkeğin toplum içerisindeki kadınlık ve erkeklik hallerine gönderme yapmaktadır. Toplumsal bir kurgu olarak ele alınan toplumsal cinsiyet kavramı, kadının ikincil konumunu onaylarken, erkekle kurduğu ilişkiyi iktidar ilişkisi çerçevesinde ele almaktadır. Dolayısıyla kavram, toplum içerisindeki karmaşık ilişkiler ağında inşa edilen kimlikleri tanımlamaktadır. Toplum içerisinde kadının konumunu merkezine alan feminist kuramlar ise bu durumun nedeni ve çözümü üzerine çalışmaktadırlar. Erkekle kadın arasındaki güç ve iktidar ilişkisi -özellikle Türkiye gibi ataerkil toplumlarda- kadına yönelik şiddetin de kaynağını da oluşturmakta, medya aracılığı ile bu şiddet meşrulaştırılmaktadır.

Medyada kadın temsilinin, 1970'lerdeki feminist kuramcılar tarafından çalışıldığı, kadının medyadaki temsillerinin dönüşümü için çaba harcandığı bilinmektedir. Çalışmanın çıkış noktası geleneksel medyanın cinsiyetçi söylemler ile kadına yönelik şiddeti doğallaştırdığı, sıradanlaştırdığı, yol gösterdiği ve eril iktidarı daha da güçlendirdiği yönündeki genel kabul görmüş saptamalardır. Çalışma, 1970'lerdeki çabanın bir benzeri olarak, yeni medyada, geleneksel medyadaki

stereotip temsillerin, kalıp yargıların ve verili rollerin yıkılabileceği, daha özgürlükçü temsiller ortaya koyabilmenin olanaklılığı ve bu temsillerin dönüşümünün olası olduğuna dair duyulan inançtan hareket etmektedir. Bu çalışma kapsamında; erkek/kadın, mağdur/fail, eril bakış/dışil bakış gibi denklemlerde, güncel görsel üretim teknikleri kullanılarak, izleyiciye seçim şansı sunan anaglif yöntemle, medyanın inşa ettiği cinsiyetçi temsilleri kırarak eserler üretmek amaçlanmıştır.

Sonuç olarak çalışmada, yeni medya uygulamaları olan sanal gerçeklik, video haritalama (mapping) ve anaglif gibi güncel tekniklerle eserler üretilerek geleneksel medyada 'öteki' olarak tanımlanan kadını ve bir iktidar göstergesi olarak kadına yönelik şiddeti "deneyimleme" kavramından hareket edilerek, feminist bakış açısı ile eserler üretilmiştir. Bu ve bunun gibi çalışmaların, medyadaki temsillerin dönüşümünün mümkün olduğu hususunda yol gösterici olacağı umut edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: cinsiyet, toplumsal cinsiyet, yeni medya, anaglif yöntem, video haritalama.

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of FineArts

Student	Name Surname	Ahmet Sait Yıldız
	Number	20155307016
	Department	Sanat ve Tasarım
	Advisor	Doç.Dr. ZEHRA YİĞİT
Thesis Name		Women and New Media Implementation in the Context of Gender

SUMMARY

The concept of gender refers to the roles of male and female with in the society; while biological gender refers to the inborn gender of male and female.

The concept of gender, which is considered as a social fiction, approves the secondary position of woman and deals with the relations it has with the man in the perspective of power relationships. Hence, the concept defines identities built within the complex structure of relations. Feminist theories centering on the position of women in society are working on the cause and solution of this situation. power and power relations between men and women, in particular, constitute the source of violence against women in patriarchal societies like Turkey, it is this justified violence through the media.

It is known that women's representation in the media is studied by feminist theorists in the 1970s, and efforts are made to transform women's representations in the media. The starting point of the study is the generally accepted findings that traditional media have naturalized, ordinary, guided and guided the violence against women through sexist discourses. The study, as a similar effort in the 1970s, is based on the belief that stereotype representations, stereotypes and given roles in the traditional media can be destroyed, the possibility of demonstrating more liberal

representations and the transformation of these representations is possible. This scope of work; In the equations such as male / female, victim / perpetrator, masculine point of view / feminine point of view, it is aimed to produce works that will break the sexist representations of the media by using the anaglyph method which gives the audience the choice of using the current visual production techniques.

As a conclusion , new media applications such as virtual reality, video mapping and anaglyph are produced by using the latest techniques such as artifacts in the traditional media and the other as a power indicator of experiencing violence against women, acting from the concept of feminist perspective have been produced in this study. It is hoped that this and other studies will provide guidance on the possible transformation of representations in the media.

Keywords: sex, gender, new media, anaglyph method, video mapping.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Tez Kabul Formu	ii
Önsöz/Teşekkür	iii
Özet	iv
Summary	vi
İçindekiler	viii
Şekiller Listesi	x
Giriş	1
BİRİNCİ BÖLÜM- TOPLUMSAL CİNSİYET VE FEMİNİST KURAM	3
1.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	3
1.2. Feminist Kuram ve Tarihi	4
1.3. Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Kadına Yönelik Şiddet	9
İKİNCİ BÖLÜM- MEDYADA KADIN TEMSİLİ VE ŞİDDET	14
2.1. Geleneksel Medyada Kadın Temsili ve Şiddet	14
2.2. Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya Geçiş	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- ARAŞTIRMACININ UYGULAMALARI	22
3.1. Gerçek Şiddet	22
3.2. Kalıplar ve Kadınlar	24
3.3. Ölü Gelin	30
3.4. Çocuk Gelin	32
3.5. Mobbing	34
3.6. İsimsiz	35
3.7. Video Haritalama (Video Mapping)	36
3.7.1 Suretler	38

3.7.2 Sınırlar ve Kadınlar	40
Sonuç	41
Kaynakça	42
Özgeçmiş	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 360 Kamera	23
Şekil 2: Sanal Gerçeklik Gözlüğü	23
Şekil 3: Gerçek Şiddet	24
Şekil 4: Kalıplar ve Kadınlar Ham Fotoğraflar	25
Şekil 5: Renk Filtreleme Photoshop Arayüzü	26
Şekil 6: Renk Birleşimi Photoshop Arayüzü	26
Şekil 7: Anaglif Gözlük	27
Şekil 8: Kalıplar ve Kadınlar	27
Şekil 9: Kalıplar ve Kadınlar 1	29
Şekil 10: Kalıplar ve Kadınlar 2	29
Şekil 11: Ölü Gelin	30
Şekil 12: Ölü Gelin 1 ve 2	31
Şekil 13: Çocuk Gelin	32
Şekil 14: Çocuk Gelin 1	33
Şekil 15: Çocuk Gelin 2	33
Şekil 16: Mobbing	34
Şekil 17: Mobbing 1 ve Mobbing 2	35
Şekil 18: İsimsiz	35
Şekil 19: İsimsiz 1 ve 2	36
Şekil 20: Refik Anadol, Walt Disney Concert Hall, 2018.....	37
Şekil 21: Yüz Formu	38
Şekil 22: After Effects Program Arayüzü ve Animasyon Taslağı	39
Şekil 23: Video Haritalama Çalışmasından Örnekler	39
Şekil 24: Video Haritalama Çalışmasından Örnekler	40

GİRİŞ

Cinsiyet, erkek ve kadın arasındaki temel biyolojik farklılık olarak ifade edilirken, toplumsal cinsiyet, sosyo-kültürel değerlerin ve beklentilerin sonucunda oluşan bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Doğal bir fenomen olan cinsiyet her bölgede ve toplumda aynı iken, kültürel birikimler ile oluşan toplumsal cinsiyet farklı bölgelerde farklı kurallar ile ortaya çıkmaktadır. Toplum tarafından atfedilen roller ve beklentiler, beraberinde çeşitli tartışmaları da getirmektedir. Feminist kuram bu noktada devreye girmektedir. Feminist kuram, temel olarak cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları üzerinde kadının toplumdaki yerini sorgulamakta ve eşitlik vurgusu yapmaktadır. Ayrıca eşitsizliğin kültürel, ekonomik, ideolojik ve inanç sistemleri üzerinde nasıl kurgulandığına dair çalışmalar yapmaktadır.

Toplumsal cinsiyet temsili noktasında medya büyük öneme sahiptir. Yapılan pek çok çalışmanın (İletişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rehberi, TÜSİAD, 2018:11-18) sonucunda, medyanın eril dil kullandığı ve kadını belirli kalıplar içerisinde tanımladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Geleneksel medyada kadının karakter temsilinin kapanık, kırılğan, duygusal, dedikoducu olduğu, fiziksel temsilinin ise zayıf olduğu saptanmaktadır. Ayrıca medyada yer alan toplumsal cinsiyet temsilleri ile kadınlık ve erkeklik rollerinin toplum tarafından normalleştirilmesi ve kanıksanması sağlanmaktadır. Medya kadını evin işlerinden sorumlu, eş ya da anne olarak temsil etmekte, onu eve hapsedmektedir. Tüm bunların yanı sıra medya, kadını iyi/kötü karşıtlığında tanımlamakta, iyi kadını anne-eş olarak ataerkil değerlerin taşıyıcı figürü olarak göstermekte, kötü kadını ise sadece cinselliğini kullanan bir kadın temsili içerisine hapsedmektedir. Geleneksel medyanın yerini, yeni medyaya bıraktığı günümüzde bu cinsiyetçi söylemlerin değişebileceği öngörülmektedir. Zira ana akım medyadan bağımsız olan yeni medyada, nefret söylemleri ile beraber eşitlikçi söylemlerin sayısı da her geçen gün artmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Yeni Medya Uygulamaları isimli bu çalışma, bu noktadan hareket ederek, yeni medya uygulamalarında kadın temsili ve şiddet üzerine odaklanmaktadır. Çalışma kapsamında güncel metotlar kullanılarak

geleneksel medyanın cinsiyetçi yaklaşımına dikkat çekmek, toplumsal cinsiyet ve şiddet bağlamında herhangi bir yönlendirme yapılmadan sanal gerçeklik ortamında şiddetin deneyimlenmesi ve mağdur ile empati kurulmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca etkileşimi yüksek güncel ifade biçimlerinden olan video haritalama ile geleneksel medyanın klasik söylemlerinin dışına çıkılarak yeni bir algı yaratmak, yine çalışma içerisinde kullanılan anaglif yöntem ile geleneksel medyanın kadın temsilinde manipülatif yönüne atıfta bulunarak, hakikatin, inşa edilen gerçekten/kurgusal senaryodan farklı olduğunu göstermek üzere eserler üretmek hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM: BÖLÜM TOPLUMSAL CİNSİYET VE FEMİNİZM KURAMI

1. 1. TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

Cinsiyet (sex) terimi bir bireyin doğuştan gelen yani yaradılışsal olarak kendisinin seçemediği biyolojik yönünü ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet ise; kadına ve erkeğe toplumun vermiş olduğu roller, sorumluluklar, görevler ve sosyo-kültürel olarak toplumun bireyi nasıl gördüğü, algıladığı ve beklentilerinin ne yönde olduğu ile ilgili bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet (gender) kavramı ise, doğuştan gelen biyolojik kodlamaya, yani kadın ve erkeklige maddi ve manevi anlamlar yüklenerek kültürel etkenlerle ikisinin birbirinden ayrılması ve farklılaşmasıdır. Özetle “Kadın ve erkek olmak, doğal ve doğuştan olarak adlandırılırken, kadınlık ve erkeklik ise toplumsallaşma süreci ile beraber kültürel bir yapılanmaya işaret etmektedir” (Hepsen, 2010: 14). Ayrıca toplumsal cinsiyet kalıpları, sosyal alanda yaşanılması sebebiyle, çok erken yaşlarda oluşmaktadır.

Toplumun ideolojisi tarafından kadına ve erkeğe atfedilen roller, imajlar, inanç sistemleri, kültürel görüşler, beklentiler, algılar toplumsal cinsiyeti belirlemekte ve kavrama anlam yüklenmesini sağlamaktadır. İnsan biyolojik anlamda kadın ya da erkek olarak doğmakta, ancak yetiştirilirken toplumun kendi cinsiyetine tanımladığı kodlar üzerinden yaşamını sürdürmektedir. Birey, kendisi için uygun olduğu düşünülen oyunlarla, oyuncaklarla, etkinliklerle, mesleklerle ve davranışlarla kendisini kadınsı (feminen) ya da erkeksi (maskülen) olarak ayırt etmeyi, toplumun kendisi için yüklediği anlamları ve belirlediği davranışları uygulamaya geçirmektedir.

Toplumsal ve birikimsel bir süreç olan kültür aktarımı yoluyla nesilden nesile devreden bir oluşum olan kadınlık ve erkeklik, nesiller arasında varlığını sürdürürken bir toplumdaki diğerine veya zaman içinde değişiklik gösterebilmektedir. Aynı zamanda farklı coğrafyalarda yaşayan toplumların kadın veya erkekten beklentileri, tutum ve davranışları, yükledikleri anlamlar vs. birbirinden farklı olabilmektedir. Örneğin; MS. 5. yüzyılda Arap toplumunda yaşanan ‘cahiliye dönemi’, ataerkil

düzeninde kadının yok sayıldığı en net dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın 12. yüzyılda anaerkil toplumun tohumlarını atan Minangkabau etnik grubu, Endonezya'nın Batı Sumatra bölgesinin dağlık kesimlerinde hala varlığını sürdürmekte ve dünyanın en büyük anaerkil toplumu olma özelliğini korumaktadır. Arap toplumunun tamamen zıttı olarak, erkekler misafir olarak görülmekte ve toplumdaki her şey kadınlara ait olarak tanımlanmaktadır (Sankari, 2016).

1.2 FEMİNİST KURAMLAR

Tarihin her döneminde kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin var olduğu süreçte, kadının sorunları üzerine çözüm üretmeyi amaçlayan, kadının toplumdaki yerini, rolünü ve haklarını arttırmayı amaçlayan feminizm adında bir doktrin oluşmuştur. 18. yüzyılda ortaya çıkan, ataerkil dünya düzenine ve ayrımcılığa karşı duran ve kadın erkek arasında sosyal eşitliği savunan bir hareket olarak tanımlanmaktadır. Feminizm genel anlam itibariyle, kadın ve erkek arasında eşitsizliğin var olduğu ekonomik, politik ve sosyo-kültürel alanda, kadının haklarını savunur ve bu durumun nedenlerini ortaya koyarak bu eşitsizliği ortadan kaldırmayı amaçlar” (Erçen, 2008: 17). Temelde konusu kadın ve kadın hakları olan feminizmin, ortaya çıktığı andan itibaren içerisinde farklı fikirler ile kuramlar oluşmuştur ve her bir akım kendine göre olaylara bakış yöntemleri geliştirmiştir. Bu süreçte feminizm; liberal feminist kuram, radikal feminist kuram, Marksist feminist kuram, sosyalist feminist kuram, eko-feminist kuram, psikanalitik feminist kuram, kültürel feminist kuram, postmodern feminist kuram ve son olarak Queer kuramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Siyasi/iktisadi bir doktrin olarak liberalizm, bireyi merkez alan öğretisi ile devlet egemenliğini zayıflatmanın, bireyin ve toplumun özgürlüğü yolunda en temel hareket tarzı olarak belirlemiştir (Taflıoğlu, 2013: 1348). Liberal feminizm ise, kadın ve erkek olarak bireylerin, eşit siyasi ve ekonomik haklara sahip olması fikrini temel almaktadır. Bu yönüyle liberal feminizm, cinsiyet eşitliğinin gerçekleşebileceğini ortaya atan ilk kuram olması sebebiyle de büyük önem taşımaktadır. Liberal feminizm reformist bir yapıya sahiptir. Bu kuramın en önemli öncülerinden Mary Wollstonecraft'ın 1792 yılında yazdığı “Kadın Haklarının Bir Savunusu” (A

Vindication of the Rights of Women) eseri ile liberal feminist kuramının en önemli isimleri arasında öne çıkmaktadır. Kadın erkek eşitsizliğinde, erkeğin sahip olduğu hakları elinden almayı değil, eşitlik sağlamayı amaçlamaktadır. Ekonomik alanda kadının haklarını teslim edip onu kamusal alanda daha eşitlikçi bir düzeye getirmeyi hedeflemenin yanı sıra, siyasi anlamda kadına uygulanan ayrımcılığın önlenmesi adına siyasi hak ve kanunların çıkarılmasının gerekliliğini savunmaktadır. Temelde fırsat eşitliğini oluşturmak amaçlanmaktadır.

Radikal feminizm ise liberal feminizmden farklı olarak, kendini siyasi bir olguya bağlamadan, eylemler üzerinden harekete geçmektedir. Radikal feminist kuram, 1960'larda başlayan ve eylemci kadınlar olarak tanımlanan bir grup tarafından, esas olarak New York ve Boston'da ortaya çıkmıştır. Bu kadınlar 1960'lı yıllardan itibaren başta savaş karşıtlığı ve medeni hakların savunulması gibi önemli politik konularda mücadele ettiği görülmektedir. (Donovan, 2001). Dönemin önemli siyasi olayları olan Vietnam savaşı, 68 olayları ve çevreci olayların yaşandığı dönemde ortaya çıkan ve bilime karşıt görüşlerin türediği radikal dönemde oluşan bu kuramda, kadın ve erkek konusunda da radikal tepkiler görülmektedir. Radikal feminizme göre toplumun en temel sorunu, ataerkil yapının kadının baskılanmış olmasıdır. Bu kuram erkek egemen dünyada kadınların ikincil konuma düşmesini eleştirmektedir. Kadının annelik rolüyle sınırlandırılmaması gerektiğini savunan bu kuram, sadece kadınların doğurabileceği dünyada eşitliğin olmadığını, en azından bir tercih oluşturabilecek yapay bir üreme metodunun üretilmesinin kadının cinsel ve sosyal hayatında özgürlüğü sağlayabileceğini iddia etmektedir.

Marksist feminist kuram tıpkı liberal feminist kuram gibi siyasi-ideolojik bir fikre dayanmaktadır. Liberal feminizmin kadın erkek eşitliğinin sağlanması üzerine ortaya koyduğu fikirlerin uygulanmasının gerçekliğinin tartışıldığı dönemde, Marksist feminizmin doğmasına olanak sağlamıştır (Sevim, 2005: 63-64). Marksist feministler ideolojileri gereği bir yandan kadın hakları ve eşitliği savunurken, diğer yandan işçi sınıfının hakları için mücadele etmekle sorumlu olduklarını düşünmektedir. Bu kurama göre; kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin temel sebebi sosyo-kültürel değişkenlere bağlıdır. Michelle Barrett'in Marksizm ve feminizm

üzerine yaptığı çalışmalarda ifade ettiği temel konu, kadın ve işçi sınıfının kader ortaklığıdır. Kadının ikincil konumuna düşmesinin temel sebebinin sınıf çatışmaları ve ekonomik düzensizlikten kaynaklandığını belirten kuram, toplumsal cinsiyet kavramını ikinci plana atmaktadır (Ecevit vd, 2011: 15-16).

Sosyalist feminist kurama göre kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği tek bir sistemle açıklamanın mümkün olmadığı düşünülmektedir. Bu kuramın önemli temsilcilerinden Juliet Mitchell çalışmalarında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele etmede tek bir sistemin yeterli olmayacağını düşünmektedir. Mitchell ekonomik düzensizliğin ortadan kalkması için Marksist stratejiler ile ilerlemeyi, ataerkil düzen ile mücadele için ise, psikanaliz stratejilerin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Radikal feminizmin cinsiyeti temel alması ile marksist feminizmin ekonomik durumu temel almasının bir birleşimi olarak sosyalist feminizm “kapitalist ataerkillik” kavramını ortaya atmaktadır. Bu yönüyle uzlaştırıcı kuram olarak da bilinen sosyalist feminizm, ataerkil düzenin, toplumsal ilişkilerin, ideolojilerin, aile içi ve dışı sömürü yaptığını açıklarken, eşitsizlik için öncelikle bu düzenle mücadele edilmesi gerektiğinin vurgusunu yapmaktadır. Sosyalist feminist kuram içinde farklı görüşlerde yer almaktadır. Heidi Hartman, sosyalist feminist kuram içerisinde yaptığı toplumsal cinsiyet çalışmalarında, faydalı olmayacağını düşündüğü Marksist sistemden yararlanmamasına rağmen, ataerkil yapı için yaptığı analizler ile bu kuram içerisinde önemli bir yer edinmektedir. Hartman’a göre ataerkillik; “Maddi bir temeli olan, erkekler arasında karşılıklı bağımlılık ve dayanışmayı oluşturarak onların kadınlar üzerinde egemen olmasını sağlayan sosyal ilişkiler bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Tong, 1989: 180).

Eko-feminist kuram, kadın ve doğa üzerinden çözümlene yapmayı esas almaktadır. Kadın ve doğanın, ataerkil düzen tarafından var olduğu andan itibaren sömürüldüğünü ifade etmektedir. Mary Dally ve Susan Griffin gibi yazarlar kadın ve doğa ilişkisini olumlu bir çerçevede yorumlamıştır. Temelde merhamet duygusu ve şiddetten uzak olma isteğinin ataerkil düzen tarafından acizlik olarak tanımlandığı ve bu durumun değersizleştirildiğini düşünmektedir. Merhametli olma, şiddetten uzak durma ve doğaya yakın olma durumları kadına has bir durum olarak

tanımlanmaktadır. Eğer bu durumlar erkek tarafından sergilenmekte ise merhametli değil, daha kadınsı olarak tabir edilir. Çünkü erkek doğaya ve kadına egemen olmalıdır (Saulnier, 1996: 106). Bu kurama göre eşitliğin ataerkil ve sömürü düzeninin son bulmasıyla sağlanacağı düşünülmektedir. Eko-feministler kendilerini ekolojistlerden ayırmaktadır. Eko-feministler, sadece doğanın korunması gerekliliğini savunan ekolojistlerden ayrı olarak, “derin-ekoloji” tanımını sunmakta, insan merkezli sömürü düzeninin sonlanması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Toplumsal cinsiyet kimliğinin inşası üzerine çalışmalar yapan Freud’un ortaya koyduğu psikanaliz kuramı feministlerin ilgisini çekmektedir. Bu bakış açısı ile kadınların problemlerini çözmede psikanaliz kuramından faydalanabileceği düşünülmektedir. Bu kuramın önemli temsilcileri arasında Nancy Chodorow, Carol Gilligan ve Sara Ruddick yer almaktadır. Bu kuramda psikanaliz içerisinde kadınlığı, anneliği ve kadın erkek arasındaki farklılığı ortaya koymaya yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Nancy Chodorow’un 1978 yılında yayınladığı ‘Anneliğin Yeniden Üretimi’ adlı eserinde, annelik durumu ile ilgili yaptığı çalışmalar ile bu kuramın en etkili feminist yorumcularından biri olduğu düşünülmektedir. Chodorow’a göre annelik ne kadar kabul edilecek doğal bir durumdur, ne de toplum tarafından şartlandırılan bir olgudur. Chodorow karşı çıktığı bu iki durum ile o döneme kadar kadınlık ve annelik ilişkisi üzerine yapılan en net iki yorumu da reddetmiştir. Bunun sonucunda toplumsal cinsiyet rollerinin özgürce seçilebileceğini ifade etmektedir (Tong, 1989: 152-153). Freud’un en tartışılan ifadelerinden olan “penis kıskançlığı” fikrini tam tersi yönde kullanan psikanalitik feminist kuramcılar, kadının cinsel kimliğinin oluşmasında babanın değil annenin önemine vurgu yapmaktadır. Kadınların annelik durumunda kendi maruz kaldıkları baskılardan bağımsız, kızlarını yetiştirmede pozitif etkileri olduğunu savunmaktadır.

Radikal feminist kuram ile benzer fikirler üzerinden yola çıkan kültürel feminizm, temelde toplumun köklü bir değişime uğraması gerekliliğini savunmaktadır. Radikal feminizmin toplumsal cinsiyet rollerinin ortadan kaldırılması fikrine karşın, kültürel feminizm kadın kutsallığını savunarak, kadını daha değerli görme eğilimine ulaşmayı hedeflemektedir. Kadın ve erkeğin bir,yani eşit görülmesi

fikrine karşı çıkan kültürel feminizm, kadının erkekten farklı yönleri olduğunu ve bu yönlerin bir eksiklik değil aksine üstünlük olduğunu savunmaktadır. Biyolojik açıdan erkekten zayıf görünen kadının, aynı zamanda doğurabilmesi ile soyun devamı için gerekli güce sahip olması, toplumların oluşumu ve insanlar arası bağlantının kurulması açısından büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kültürel feminizm kadının doğal yetenekleri olduğunu, bilgiye ulaşmada kuvvetli sezgilere sahip olduğunu iddia etmektedir. Bu özellikleri ile kadının toplumda radikal değişiklikler yapabilme yetisine sahip olduğu belirtilmektedir. Margaret Fuller'in 1845 tarihli eseri olan 19. Yüzyılda Kadın ile kültürel feminizmi şekillendirmiş, değişimin mekanik değil duygusal bilgi ile mümkün olabileceğini ifade etmektedir (Donovan, 2005: 71).

Postmodern feminizm, diğer feminist kuramlardan farklı olarak cinsiyet kavramının yarattığı ayrımı reddetmektedir. İnsanlar arasındaki farkın, biyolojik veriler ile değil fikirler ile olacağını savunmaktadır. Bu iki kavramda tıpkı cilt rengi gibi doğal bir olgu iken, toplumun bu durumlara farklı anlamlar yüklemesi sonucu toplum tarafından bir ayrım göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşıma göre toplumsal cinsiyet ve cinsiyet olguları toplumların oluşturduğu yapay ayrımlardır. Bu kuramın öncüleri Catherina Clément, Luce Irigaray, Julia Kristeva, Hélène Cixous, ve en son feminist kuram olan Queer kuramının yaratıcısı olan Judith Butler olarak kabul edilmektedir.

Feminist kuramlar arasında en güncel olan kuram Queer kuramıdır. Bu kuramda toplumun sabitlenmiş kategoriler içerisine sıkıştığı belirtilmektedir. "Feministler, bilimin otorite ve konumunun gerçeğin, tarihin, iktidarın ve öznelliğin postmodern eleştirisini harekete geçirdiler; postmodern kurama dönüştürücü bir toplumsal cinsiyet boyutu kattılar ve cinsel farklılıklarını anlamak için yeni yollar geliştirdiler" (Weedon, 1999: 171). Querr kuramı toplumun, ikili kimlik yani kadın ve erkek olarak kategorize edildiğini, heteroseksüel anlayış dışında kalan ve öteki olarak tanımlanan bireyler içinde eşitlik sağlanması gerektiğinin vurgusunu yapmaktadır. Ayrıca kuram, cinsiyetin sabit olmadığını ve süreç içerisinde şekilleneceğini belirtmektedir. Bu kuramda cinsiyeti ve cinsel kimliği ne olursa olsun toplumu bir

arada tutmanın yöntemleri araştırıldığı ve bu konuda çalışmalar yapıldığı saptanmaktadır.

1.3 TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona acı veren fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı bulunan, kamusal alanda ya da özel yaşamda ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır (BM, 1993: 2). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en net göstergesi olan şiddet, ataerki düzenin devamını sağlamakta ve aynı zamanda erkeğin kadın üzerindeki iktidarını yeniden üretmektedir. Kadına yönelik şiddetin en temel nedeni, erkek egemen düzenin kültür tarafından üretilmesidir. Kadına yönelik şiddet kategorize edilirken, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet ve psikolojik şiddet olmak üzere dört ana başlık şeklinde oluşturulduğu görülmektedir (Uluocak vd, 2014: 18). 2008 yılında Ayşe Gül Altınay ve Yeşim Arat'ın hazırladığı, TÜBİTAK tarafından desteklenen ve 18 ay süren "Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Sorun Tespiti ve Mücadele Yöntemlerinin Analizi" adlı çalışmanın sonucunda her üç kadından birinin yaşamında, eşinden en az bir kez fiziksel şiddet gördüğü saptanmıştır. Yaşanan şiddet olayları sebebiyle şiddete uğrayan kadınların, yaşam sürelerinin %5 ile %16 oranında azaldığı saptanmaktadır. Ayrıca yaşanan olayın içeriğine göre şiddet mağduru bazı kadınlar sakat kalarak yaşam kalitesini kaybetmektedirler (Altınay, Arat, 2007). Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı çalışmalar sonucu elde edilen verilere göre; kadına yönelik şiddetin her geçen gün daha ciddi bir toplumsal sorun haline geldiği ve giderek daha da yaygınlaştığı saptanmaktadır. DSÖ tarafından 2013 yılında yayınlanan raporda, kadına yönelik şiddetin küresel düzeyde boyutlarını ortaya koymaktadır. Bu rapora göre, dünya çapında kadınların %35'i ya partneri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete ya da partneri olmayan bir kişinin cinsel şiddetine maruz kalmaktadır. Orta doğu ve Afrika ülkelerindeki kadınların %70'inin yaşamları boyunca partnerlerinden fiziksel ve/veya cinsel şiddet gördüklerini ortaya koymaktadır (Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 2013). Eşi veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınlar, birçok sağlık sorunu ile

yüz yüze kalmaktadır. Örneğin, şiddete maruz kalan kadınlar da düşük doğum ağırlığına sahip bebeğe sahip olma oranı %16'dır. Şiddete maruz kalan kadınlar, kalmayanlara oranla neredeyse iki kat daha fazla kürtaj olmakta ve depresyona (duygusal şiddet) girmektedir.

Dünya çapında 700 milyondan fazla kadın, 18 yaşına gelmeden evlenmektedir. Bunların üçte birinden fazlasının (250 milyon) evlilik yaşının 15 yaşından küçük olduğu, yoksul kız çocuklarının erken evlenme olasılığı, varlıklı olan yaşlılarına nazaran 2,5 kat daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. (UNICEF, 2013)

Kadına yönelik bir diğer şiddet türü olarak Türkiye'de yaygın olarak görülen ensest vakalarından bahsedilebilir. 2009 yılında Alanur Çavlin Bozbeyoğlu tarafından yapılan "Türkiye'de Ensest Sorununu Anlamak" isimli çalışmada; Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul ve Kocaeli illerinde toplam 98 kişi ile 89 kez görüşme yaparak bir rapor paylaşılmaktadır. Raporda çoğunluğu kız çocuğu olan bireylerin, 3-4 yaşlarından itibaren sistematik şekilde birinci derece yakın erkek akrabaları olan; öz babaları, ağabeyleri, dedeleri, dayıları, kuzenleri başta olmak üzere üvey baba ve enişte gibi direk kan bağı olmayan kişiler tarafından oral, vajinal ve anal sekse maruz bırakıldıkları bildirilmektedir. Bu vakalar sosyo-ekonomik düzeye ilişkin fark göstermezken, ekonomik düzeyin düşük olduğu durumlarda kriminalize olma riskinin arttığından bahsedilmektedir. Çalışmanın sonucunda ülkemizde ensestin ne denli büyük ve karmaşık bir sorun olarak karşımızda durduğu ve aile içi cinsel istismarı sıfırlamak mümkün olmasa bile, istismar karşısında düzgün işleyen bir sistemin hemen hayata geçirilmesinin önemi vurgulanmıştır (Aktaran: Bal, 2009).

Ensest dışında Türkiye'de önemli bir vaka olarak pedofili yani sübyancılıktan da bahsetmek gerekmektedir. Pedofili tanım itibari ile çocukların ya da henüz ergenliğe yeni girmiş kişilerin, yetişkin bir birey tarafından çekici bulunması ve cinsel doyumu çocuklar ile yaşama düşüncesine sahip kişilerde bulunan bir rahatsızlıktır. Bu rahatsızlığa sahip kişiler pedofil olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2004 yılında yaptığı bir çalışmada çocuğa yönelik cinsel istismarın yaygınlığı üzerine belirtilen araştırma oranları ile gerçek oranlar arasında

ciddi istatistiki farklılıkların olabileceği düşünülmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2004: 11). Tıpkı kadına şiddet olayında eylemin gizli kalması gibi bu durumda da istismar gizli kalmakta, hatta bazı kurbanların ifadelerine göre uzun yıllar boyunca devam etmektedir. Çocuklar maruz kaldıkları istismar sonrasında durumu kimseye anlatamamakta, inanılmama korkusunun yanı sıra zarar görebilme düşüncesi ile durumu gizlemekte ve istismara maruz kalmaya devam etmektedir. Çocuğa yönelik istismar durumu üzerine yapılan çalışmaların gerçek rakamlar ile ifade edilememesinin önünde, bazı engeller bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda çocuk tarafından bildirilen, şahitlik ya da farklı sebepler ile ortaya çıkan istismar oranının aslında daha yüksek olduğu, olguların yalnızca %15'inin bildirildiği tahmin edilmektedir. Çalışmalarda çocuklukta cinsel istismara maruz kalma sıklığının %10-40 olduğu, cinsel istismar kurbanlarının %53'ünün 14 yaşın altında olduğu bildirilmektedir (Gökler ve Taner, 2004: 83). “Genellikle eylemlerini gizli yaptıkları ve tedaviye başvurmadıkları için pedofili olgularının yaygınlığını belirlemek mümkün olamamaktadır. Elde edilen verilerin çoğu adliyeye intikal etmiş olguların belirlenmesinden oluşmaktadır ve gerçek yaygınlığı göstermemektedir” (Endoğan, 2010).

Toplumun kadına dayatmalarının ve baskılarının bir diğer alanı, ekonomik alanda uygulanan ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır. Kadın ev içinde maruz kaldığı şiddetin yanı sıra, ev dışında da benzer durumlara maruz kalmaktadır. Ev içerisinde fiziksel aktivitelerde bulunan ve ev işlerine yoğunlaşan kadın, ev dışına çıktığında ve ekonomik bağımsızlık elde etmek istediğinde şiddetin farklı bir türü ekonomik şiddetle karşılaşmaktadır. Ev dışında kadının hayatını oldukça etkileyen bu durum, kadını bağımlı ve yoksul duruma getirmeyi amaç edinen şiddet türüdür (Fawole 2008: 167). Dünya nüfusunun diğer yarısını oluşturan kadınların ekonomik alan içerisinde engellenmesi, gelişime sektiyi uğratmakta dolayısıyla da dünya genelindeki yoksulluğun sebepleri arasında yer almaktadır.

Ekonomik şiddet; paranın ve ekonomik kaynakların kadın üzerinde bir güç oluşturması, kontrol ve yaptırım gücüne sahip olmasıyla açıklanmaktadır. Bu şiddet türünde kadının zorla çalıştırılması ya da çalışmasına engel olunması, kariyer

hayatını etkileyecek düzeyde baskı oluşturulması, sebepsiz işten çıkarılması ya da belirli bahaneler ile işe alınmasının engellenmesi, terfi ve ek iş haklarına erişimin zorlaştırılması, miras ve sermaye üzerindeki haklarda eşitsiz tutum sergilenmesi gibi durumları içermektedir (Casiqve ve Furegato 2006; Fawole 2008; Köse ve Beşer 2007).

Kadına yönelik bir diğer şiddet türü olan psikolojik şiddet, kadının benlik duygusunu yok etmeye ya da zarar vermeye yönelik tüm davranışları kapsamaktadır. Psikolojik şiddet; bir ya da birden fazla kişi ile kadının belirli ve düzenli bir plan dahilinde saldırıya maruz kalması ve yardıma muhtaç bırakılması ile sonuçlanan bir süreç olarak tanımlanabilmektedir (Leymann, 1996: 168). Diğer şiddet türlerinden bağımsız psikolojik şiddet, duygusal bir saldırı türü olarak; kadının itibarını zedeleme, alay etme, küçük düşürme gibi davranışları içermektedir.

Tüm bu süreçte, günümüzde kadının toplumdaki yerinin belirlenmesi için ortaya atılan kuramların, eşitsizlik üzerine yapılan çalışmaların ve verilen hakların ışığında, kadının toplumdaki yerini tanımlamak için evrensel hakların ölçümlerini incelemek gerekmektedir. “Dünya Ekonomik Forumu 2006 yılından bu yana, Küresel Cinsiyet Ayrımı Endeksi geliştirerek, ülkelerdeki cinsiyet eşitsizliklerini farklı gelir grupları ve bölgeler arasında karşılaştırma yapmaya imkân verecek şekilde ölçmekte ve sonuçları Küresel Cinsiyet Ayrımı Raporları ile birlikte yayımlamaktadır. Forum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini dört temel alan ekseninde ölçmektedir:

- Ekonomi (kadın ve erkekler arasındaki tahmini gelir farkı),
- Temsil Oranı (parlamentoda ve yerel düzeyde kararlara katılım),
- Eğitim (ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki kadın sayısının erkek sayısına oranları),
- Sağlık (beklenen sağlıklı yaşam süresi ve doğumdaki cinsiyet oranı” (Kavas, 2018: 3).

Toplumda yer alan eşitsizliğin ekonomik boyutu büyük önem arz etmektedir. Kadının sosyal statüsü, sahip olduğu haklar ve mevcut kaynaklara erişimi erkek

bireylerden farklı olması sebebiyle yoksulluk sorununun irdelenmesi sürecinde kadının mevcut durumunu ayrıca analiz etmek gerekmektedir (Doğan, 2014). Kadın ve erkek arasındaki ekonomik adaletsizlik sonucu ortaya çıkan “yoksulluğın kadınlaşması” kavramının ilk kez 1978 yılında Dian Pearce tarafından Amerika’da ortaya atıldığı gözlemlenmektedir. Kadınların işgücüne katılımındaki artışa rağmen yoksul kadın sayısının artması durumunu açıklamak amacıyla kullanılmaktadır. Yoksulluğın analizi ve yoksullukla mücadelede toplum içerisindeki kadınların da ayrıca çalışması gerektiğinin vurgusu yapılmaktadır. Ülkemizde de toplumsal cinsiyet açısından gelir eşitsizliğinin sonuçları oldukça çarpıcıdır. Dünya Ekonomik Forumu’nun 2017 yılında yaptığı araştırmada, cinsiyetler arası gelir eşitsizliğini gösteren endekste Türkiye 144 ülke arasında 131’nci sırada yer almaktadır. (WEF, 2017: 24) 0 ile 1,5 arası değerlendirme yapılan endekste, 0 puan eşitsizliği, 1 puan dengeyi, 1,5 puan ise kadına yönelik pozitif ayrımcılığı göstermektedir. Araştırma raporuna göre ülkemiz kadınlarının iş gücüne katılım oranı 0,439 puan olarak belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye’de özel sektörde çalışan kadınların erkeklerden daha düşük ücret aldığını ve kendi hesabına çalışan kadınların kazançlarının erkek girişimcilerden daha düşük olduğunu gösteren çok sayıda çalışma mevcuttur (Önder, 2013).

İKİNCİ BÖLÜM: MEDYADA KADIN TEMSİLİ VE ŞİDDET

2. 1. GELENEKSEL MEDYADA KADIN TEMSİLİ VE ŞİDDET

İngiliz Kültürel Çalışmaları'nın önemli bir temsilcisi olan sosyolog Stuart Hall temsili tanımlarken, insanın dil vasıtasıyla diğer insanlara dünyayı doğru bir biçimde anlatmak olarak tanımlamaktadır. Bu anlatım esnasında tasvir edilen nesnenin gerçekliği herhangi bir öneme sahip değildir. Önemli olan dil aracılığı ile aktarılan bilgilerin gerçeklikten bağımsız olarak tasvir edilen nesne hakkında zihinde bir düşünce oluşturmasıdır (Hall,1997: 15-17). Stuart Hall, temsili açıklarken, anlamı inşa eden, onu yeniden üreten bir “anlamlandırma süreci” olarak tarif etmektedir.

Medya, kitleler arası iletişimi, aktarımı sağlayan en temel araçtır. Haberleşme, iletişim kurma, dünyadaki gelişmeleri öğrenme, diğer insanlar ve coğrafyalarla ilgili bilgi edinme isteği ve isteklere ulaşma eylemleriyle insanın varlığı ve üretimleri arasında kurulan ilişkilerle geliştirilen araçlar, evreni geniş bir alanda görülebilir hale getirmiş, bundan da öte yaşananları geleceğe taşımıştır (McLuhan, 1959: 346).

Medyanın, temel kitle iletişim aracı olarak insan yaşamına pek çok yeniliği ve kolaylığı sağladığı düşünülmektedir. Daha geniş kitlelere daha fazla veri aktarımı sağlamanın yanı sıra, iletişim sürecinde aktarılan verileri kayıt altına almasıyla, insanlık tarihi için büyük öneme sahiptir. Medya, toplumsal ve teknolojik olgular olarak sürekli tartışılmakta, bir yandan da daha çekici modellerle yenilenmeye ve geliştirilmeye çalışılmaktadır. Toplumsal yapıyla ilgisinden insanların yaşamına katkısına, modernleşme sürecinde oynadığı rolden toplumsal gerilimlerde gösterdiği etkilere kadar pek çok anlamda tartışılan medya, tüm tartışmaların ötesinde insanların yaşamındaki yerini gittikçe sağlamlaştırmaktadır (Cereci, Özdemir: Seremetakis, 2009: 347). Getirdiği yeniliklerin yanında içeriğin kontrol edilememesi, iletişimi yapaylaştırması ve gerçeklik algısının tahribatı gibi konular üzerinden tartışmalar sürdürülmektedir.

Medya, iletişimin temelinde yer alması nedeniyle güçlenmeye ve gelişmeye devam etmektedir. Güncel konulardan siyasete, spordan sosyal hayata, pek çok

alandaki gündemi belirleme ve saptama yetisine sahiptir. Bu noktada medyanın hedef kitleye aktardığı bilgilerin gerçekliği ve iletişim süreci hakkında bazı problemler ortaya çıkmaktadır “Medya çoğu zaman temel bilgilerin, görüşlerin, uyarıların kaynağı olarak algılanmakta, aktardığı iletiler güvenilir bir kaynağın sunumları olarak değerlendirilmektedir” (Malone vd., 2000: 724).

“Stuart Hall medya söyleminin, sosyal orijinli olayların medya pratikleri tarafından oluşturulmuş temsili olduğunu, gerçekliğin medyada yeniden üretildiğini, dolayısıyla televizyonda aktarılan bir haberde bile kullanılan görselden söylemdeki bir kinayeye kadar asıl gerçeklikten kopulmasına zemin hazırlayabilecek ve yeni bir gerçeklik inşasına izin verecek birçok etken olduğunu ileri sürer” (Aktaran: Uluç, 2009: 125-126).

Medya, cinsiyete dayalı baskının en net görülebileceği alanların başında gelmektedir. Medya sahip olduğu araçlar ile toplumlara neyi izlemesi, ne yöne bakması gerektiğini göstermenin yanı sıra, kadın ve erkek üzerinde oluşturduğu rolleri izleyiciye yansıtarak toplumsal cinsiyetin etkilerini kuvvetlendirmektedir.

Shoemaker ve Reese medya etkisini açıklarken, bireylerin ideolojilerini, etnik kimliklerini, mesleki yeterliliklerini, inançlarını, tutum ve davranışlarını etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca Shoemaker ve Reese’in 2014 yılında, A Media Sociology for the Networked Public Sphere: The Hierarchy of Influences Mode I adlı çalışmasında, medyanın sunduğu materyallerin gerçek olmadığını, medyanın gerek geleneksel gerek yeni metodlar ile izlettiği hayatlarda, gerçekliğin yeniden inşa edildiğini belirtmektedir (Shoemaker ve Reese, 2014: 39).

Medya organlarında yer alan temsillerde çizilen kadın profili, toplumsal cinsiyetin getirdiği rollerin yanı sıra, farklı algılar yaratarak kadının hayatını zorlaştırmaya devam etmektedir. Kadın ve erkek bireyler arasındaki biyolojik farklılığın, her geçen gün derin ve toplumsal boyutta farklılığa dönüşmesi sonucunda, kadın ikincillığe itilmekte ve hayatı her geçen gün zorlaşmaktadır (Eliuz, 2011: 222). Tüketim toplumunun manipüle ettiği kadının, sadece ince göründükleri zaman “güzel” olabilecekleri fikri, onların sağlıksız diyet ve egzersizler yapmalarına,

ayrıca ciddi cerrahi müdahaleler ile fiziksel değişimler istemelerine sebep olmaktadır. Bu sebeple kadının yaşadığı sağlık problemleri artmakta ve yaşam kalitesi düşmektedir. Özellikle genç kızlar aynı yaşlardaki genç erkeklere oranla, 6 ile 10 kat yeme bozukluğu sorunları yaşamaktadırlar (Koyun, Taşkın ve Terzioğlu, 2011: 72). Yaşanan bu sorun hem sağlık problemlerini beraberinde getirmekte hem de kadının gelişim sürecini olumsuz etkilemektedir.

Medya, ataerkil gücün etkisi ile var olduğu günden bu yana, geçmiş birikimlerin etkisiyle kadını farklı kalıplar içerisine de sokmak ister. Günümüzde yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın genelinde yapılan medya faaliyetlerinde kadın; kusursuz güzelliği ile şehvet uyandıran bir obje, erkeğinin başarısı ve istikrarı için bir destekçi, sahip olduğu çocukları için tüm varlığını ortaya koyan bir anne ve var olduğu ortamın sürekliliğini sağlayan bir işçi gibi şekillendirilmektedir. Verilen ve kabul edilen bu roller kadının yaşamsal ve sosyal faaliyetlerini kısıtlamaktadır (Aktaran: Bal, 2007: 18).

Kadının toplum içerisinde yaşadığı en temel kısıtlama yaşam hakkı üzerinedir. Bunun toplumumuzdaki örneği ise töre cinayetleridir. Ataerkil düzende, namusu kirlendiği iddia edilen kadının infaz kararı verilmektedir. Aile meclisleri aldığı karar ile kadının eşi, kardeşi, babası ve diğer erkek akrabaları tarafından katlini uygun görür. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) tarafından hazırlanan bir raporda, 1 Ocak 2016 tarihi ile 31 Ağustos 2018 tarihleri arasında erkek tarafından işlenen en az 1021 kadın cinayeti, en az 870 kadına şiddet vakası; en az 342 tecavüz vakası yaşandığı belirtilmiştir. Belirtilen rakamların her geçen gün arttığı raporlarla gün yüzüne çıkmaktadır. “Toplumun kadınlardan beklediği kalıp roller çoğu kez kadının doğuştan sahip olduğu insan haklarını kullanmasını bile engellemekte, hatta zaman zaman temel yaşam hakkı bile elinden alınmaktadır” (Akın vd, 2003: 103).

Toplumda şiddet olaylarının ve ötesinde cinayetlerin sayısının artışında, medyanın da etkisi göz ardı edilmemelidir. Medya organlarında yer alan ibareler ve özensiz dil kullanımı, yaşanan bu vahim olayların meşrulaşmasına zemin hazırlamaktadır. Kadının en temel haklarından yaşam hakkının sonlanmasına sebep,

töre cinayetlerinin “namus cinayeti” gibi bir ifade ile kullanılması, kadının mağdurluğundan çok, erkeğin haklılığına işaret etmektedir. Benzeri bir durum ise medyada sıklıkla yer alan, kıskançlık cinayetleridir. Basında yer alan metinlerde kullanılan dil, erkeğin cinayet için haklı bir sebebi olduğu algısını yaratmaktadır.

Yine medya içerisinde yer alan ve toplumlar için vazgeçilmez olan televizyonda yayınlanan dizilerde, toplumsal cinsiyet unsurları baskın bir biçimde yer almakta ve kadına yönelik şiddet meşrulaştırılmaktadır. Bu yapımlarda kadın yok sayılmakta, ötekileştirilmekte ve çeşitli şekilde erkek egemen toplumda ikinci sınıf olarak konumlandırılmaktadır.

Butler ve Paisley tarafından 1980 yılında yapılan bir araştırmada, geleneksel medya araçlarında kadının temsilinin 5 farklı çeşidi olduğu belirtilmektedir. Bu temsillerden ilki aptal, suskun ya da seksi kurban konumundaki kadın olarak tanımlanmaktadır. İkinci temsil, anne, eş, hemşire, sekreter gibi erkeğe karşı görevlerini yerine getiren ve ev hayatına sahip çıkan kadın olarak belirtilmektedir. Üçüncü temsil bir ve ikinci temsildeki rolleri yerine getiren kadın olarak ifade edilmektedir. Dördüncü temsilde yer alan kadın ise mutlak suretle bekar olan ve erkekle eşit haklara sahip olduğunu gösteren kadındır. Son temsilde ise herhangi bir kalıba sokulmamış veya alışılmışın dışında bir profil çizen kadın olarak betimlenmektedir (Aktaran: Tanrıöver, 2007: 154).

1980 yılından günümüze gelindiğinde bile durumun farklılaşmadığı görülmektedir. Kadın medya üzerinde belirlenen rollerde, bir obje olarak var olmaya devam etmektedir.

Kadının medyada eşitlikçi bir temsil hakkının kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Yıllardır yapılan çalışmaların ve yasal düzenlemelerin sayısı her geçen gün artsa da kadının medyadaki temsili ile ilgili üslupta köklü değişimlerin yapılması ve eşitlikçi bir yaklaşımın uygulanması gerekmektedir.

Geleneksel medyanın tarihsel sürecine bakıldığında kadın her zaman yok sayılmakta, ikincil tür olarak tanımlanmakta ve bastırılmaktadır. Medya araçları yapılan haberler de kadın cinayetlerinin sıradanlaşmasına, dizi ve televizyon

programlarında cinsel ve fiziksel işkencelerin kabul görmesine, kadın programları ve magazin faaliyetleri ile kadın bedeninin sınıflandırılmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum geleneksel medyanın her döneminde karşımıza çıkmaktadır. Kadının sosyo-ekonomik düzeyini sosyo-kültürel düzeyinin üzerine çıkardığı, kendi yaşam alanının sınırlarını çizdiği günümüzde, geleneksel medyanın oluşturduğu baskısının kırılması ve köklü değişimlere zemin hazırlanması yeni medyaya geçiş sürecinde mümkün hale gelmektedir.

2. 2. GELENEKSEL MEDYADAN YENİ MEDYAYA GEÇİŞ

Değişimin hızlı yaşandığı günümüzde dijital gelişim sosyal hayat üzerinde birtakım farklılıkların oluşmasını sağlamıştır. Tek elden üretilmiş yayınların yer aldığı haber kanalları yerine yeni medya adında bir sanal alan oluşturulmuş ve çok daha büyük çapta bir iletişim ağı kurulmuştur. Anlık olaylar daha hızlı ve sansüre uğramadan kitlelere ulaşmakta ve bu durum değişimi mümkün kılmaktadır.

Değişime zemin hazırlayan yeni medya, yapısının tamamen dijitale bağlı olması sebebiyle tanımlama konusunda belirli noktalarda ucu açık bir konuma sahiptir. Genel olarak yeni medyayı tanımlamak gerekirse gelişen teknolojik altyapının haber, bilgi ya da içerik aktarımı ve paylaşımını sağlayan sistemler bütünüdür. Bütünüyle dijital ortamlar üzerinden sürdürülen yeni medya, bilginin bilgisayar ortamında üretimini ve iletişimini sağlayan teknolojiyi ifade etmektedir. İletişim kuramcısı McLuhan medyayı tanımlarken insan bedeni ve duyularına hitap eden kıyafetten bilgisayara tüm teknolojiyi medya olarak tanımlamaktadır (McLuhan, McLuhan ve Zingrone, 1995: 275). Tıpkı McLuhan'ın medya tanımlamasına ek olarak Manovich de yeni medyanın sınırının olmadığını ifade etmektedir. Manovich'e göre, kavram itibariyle teknolojik gelişmelere bağımlı olan yeni medya, gelişimin sürekli olması sebebiyle kuramsal olarak kesin bir tanım yapılamayacağını ifade etmektedir. Belirli hatlar içerisinde bir tanımlama yapan Manovich yeni medyayı, sayısal bir temsil olarak görmekte, bir otomasyona sahip olan, değişebilen ve kodlar bütünü olarak tanımlamaktadır (Manovich, 2001: 21-44).

Yapı olarak teknolojiye bağı olan yeni medya, bilgisayar ile bütünleşmesinin ardından, farklı duyulara hitap edebilme yeteneği ile insanlara göremediği, duyamadığı ve bilmediği birçok alanda dijital deneyimler yaşatma imkanına sahip olmaktadır. Bu yönüyle insanların birden fazla duysal durumu deneyimlemesine olanak sağlayan yeni medya, insan algısında farklı etkilere sebep olmaktadır. Değişen algılar sonucunda insanlar da değişmeye başlamaktadır. Bu duruma örnek olarak, matbaanın icadından önce insanlar sözel iletişim kurar iken iletişim esnasında yaşanan konuşmaların ve aktarılan bilgilerin bir forma sahip olmadığı gözlemlenmektedir. Ancak matbaanın icadı ile kâğıda aktarılan bilgiler ve sözler, iletişim nesnesinin bir forma sahip olmasını sağlamaktadır. Bu sayede bilgi edinme sürecinde okuma ve yazma temel alınmaktadır. Ancak yeni medya teknolojilerinin gelişmesi ile günümüzde bilgi akış düzeni matbaa öncesi döneme doğru evirilmektedir. Video platformlarında yer alan videolar, uzaktan eğitim uygulamaları gibi yeni medya faaliyetleri, insanların dinleyerek ve izleyerek bilgi edinmesine zemin hazırlamakta, geleneksel okuma ve yazma faaliyetlerinin azalmasına sebep olmaktadır. Okuma ve yazma faaliyetleri, günümüzde yerini yeni medya okuryazarlığı faaliyetlerine bırakmaktadır. Dijital ortamda okunan bir bilgi, görüntülenen bir görsel ya da izlenen bir video, dijital okuryazarlık olarak tanımlanmaktadır.

Dijitalleşen medya faaliyetlerinde form üstü yapısı sebebiyle daha geniş kitlelere daha hızlı erişim imkânı sunmasının yanı sıra, etkileşim oranının da daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Gelenekselden yeni medyaya geçiş sürecinde yaşanan gelişmeler, insan algısını daha etkin biçimde etki altına almaktadır. Müller'in medyanın evrimi üzerine yaptığı çalışmalarda, yaşanan teknolojik gelişmeleri ve yeni medya ile iletilerin artan aktivitelerini bir şemada sunmaktadır. Teknolojik altyapı ne kadar gelişmiş ise insan o kadar etki altında kalmakta, iletiye katılım sağlamakta ve bilgilerin daha kalıcı olduğu gözlemlenmektedir (Aktaran: Yanık,2010: 900)

Tablo -1: Yeni Medya ve İnsan İlişkisi

MEDYA	1.0			
Durum	Arkaya Yaslanma (Lean Back)		Web İçeriğine Dikkat Etme (Web of Content Attention)	Hakim Yapı: İnternet İnternet, TV, Yazıcı, E-Posta, Arama Motorları
Katılım	Çok Az			
MEDYA	2.0			
Durum	Öne Doğru Eğilme (Move Forward)		Web Yapısında İletişimi Güçlendirme (Web of Communication Empowerment)	Hakim Yapı: Web 2.0 Kullanıcı Yaratıcı İçerikler (UGC), Weblog, Etkileşimli Dış Mekan Uygulamaları (L-OOH), Anlık Mesajlaşma, Podcast, Sosyal Ağlar, Wiki Sistemler, Viral Çalışmalar, Sosyal Ticaret, Widget Araçlar
Katılım	Az			
MEDYA	3.0			
Durum	İçine Dalma (Immerse In)		Web İçeriğine Dalma - Akış (Web of Context Immersion)	Hakim Yapı: Semantik Web Sinematik Oyunlar, Holografik Eğlence ve Oyun, 3D Sohbet, Akıllı Arama, Çok Oyunculu Online Rol Oyun Sistemleri, Sanal 3D Alışveriş, Akıllı Reklam, Konsol, Oyunlaştırma, Sanal Mimik ve İlet Yaratımı
Katılım	Geçici			
MEDYA	4.0			
Durum	Her Zaman Aktif (Always On)		Web Yapısına Nesnelere Bağlanmak (Web of Things Connectivity)	Hakim Yapı: Nesnelerin İnterneti Outernet, Zenginleştirilmiş Gerçeklik, Çoklu Bulunma, Konum Tabanlı Web, Sanal Zeka Ajanları, Bulut Bilişim, Ses Analizi, Giyilebilir Teknolojiler, Dokunsal Arayüzler, Nesne Tanıma Sistemleri
Katılım	Kalıcı			
MEDYA	5.0			
Durum	Devrede Olma (Plug In)		Web Yapısına Nörolojik Uzantıyla Bağlanmak (Web of Thoughts Extension)	Hakim Yapı: Büyük Veri ve Robotik Zeka Beyin-Bilgisayar Etkileşim Arayüzü, Beyin Akış Kontrolü, Bağlantılı Lens, Zenginleştirilmiş Görüş, Nöro-Web, Nano ve Nöro Robotlar, Biyolojik İmplantlar, Robot Protezler, Sessiz İletişim, İnsan 2.0
Katılım	Yüksek			

Kaynak: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt9/savi45_pdf/6iksisat_kamu_isletme/yanik_akan.pdf

(05.04.2019)

Geleneksel medyanın etkileşimi az ve içeriğinin kısıtlı olma ya da kısıtlanma durumuna sahip olmasının yanı sıra, ileti aktarım süresinin de sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Başka bir deyişle geleneksel medya verdiği mesajda bir zaman aralığına sahiptir. Televizyondan izlenen anlık bir haber, okunan bir gazete geleneksel medyayı zaman bakımından sınırlı duruma getirmektedir. Ancak yeni medyanın internet ile olan derin ilişkisi ve etkileşim gücü ile her an ulaşılabilirliğine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca yeni medya kitlelerin içeriğe katılımı ile çok sesliliğin olduğu daha etkin bir şekilde bürünmektedir.

Geleneksel medya genelde kadına şiddet olaylarını işlerken eril dil kullanarak toplumu yok saymakta, tüketim nesnesi olarak magazinsel boyutta bir üne sahip olan kadını, mağdur sıfatıyla ekranlara taşımaktadır. Fakat yeni medya anlayışı ile bu durum farklılık göstermekte, kadınlar sosyal ağlar yardımıyla bilgi paylaşımı yapmakta, birbirlerine destek olmaktadır. Bu gibi imkanların var olduğu günümüzde,

eşitliği sağlamak için yeni fırsatlar oluşmaktadır. Geleneksel medyanın manipülatif tavrını yeni medya uygulamaları ile kırabilmenin mümkün olduğu bir dönemin var olduğu düşünülmektedir. Özgür düşünce ile özgür bireyler sanal ortamlarda hak ve eşitlik için fikir yürütebilmekte, medyanın yarattığı algının dışında bilgi alışverişi yapabilmektedir.

Yeni medyanın getirdiği özgürlüğün yanında, sağladığı teknolojik imkanlar izleyicinin algısını şaşırtmakta ve etki altında bırakmaktadır. Geleneksel medyanın sunduğu sıradanlaşan, sınırları olan ve eril olan iki boyutlu görsellerin yerini, etkileşimi yüksek, üç boyutlu yeni bir gerçekliğe bıraktığı günümüzde, kadının yok sayıldığı durumların değişimi mümkün hale gelmektedir. Gelenekselden yeni medyaya geçiş sürecinde, önceki dönemlerde konulan sınırların aşılabileceği öngörülmekte ve değişimin bu süreçte başlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıdaki bilgiler göstermektedir ki; geleneksel medyanın oluşturduğu sınırları yeni medya ile kırmak mümkün hale gelmektedir. Cinsiyetçi bir dile sahip olan geleneksel medya, yeni medyanın etkileşimli yani izleyicinin daha aktif rol aldığı bir duruma evrilmektedir. Çalışma içerisinde yer alan eserlerde, McLuhan'ın da değindiği gibi, duyulara hitap eden her şeyin medya olarak tanımlandığı günümüzde, teknolojik gelişmelerden yararlanılarak, izleyiciye aktarılan cinsiyetçi fikirlerin kırılabilceğini, medyanın verdiği mesajlara farklı bir gözle bakılabileceği fikrini vermek büyük önem arz etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMACININ UYGULAMALARI

3. 1. GERÇEK ŞİDDET

Sanal gerçeklik; bilgisayar ile insan arasında iletişimin artırılması ve çoklu ortam oluşturularak daha fazla duyuya hitap edilmesini amaç edinen teknolojik gelişme olarak tanımlanmaktadır. Bu teknolojide insan ve bilgisayar arasındaki bağ güçlenmesi esas alınmakta ve duyulara hitap etme yetisi büyük önem arz etmektedir. Sanal gerçeklik deneyiminin en önemli etkisi kişiyi bulunduğu mekândan soyutlama yetisi olarak görülebilmektedir. Kullanılan bir aksesuar ile (sanal gerçeklik gözlüğü, kask, vb) cihaz arasında bağ kurularak, kişinin farklı mekânda farklı hisleri deneyimlediği görülebilmektedir.

Bu araştırma kapsamında sanal gerçeklik deneyimi ile toplumsal cinsiyet konusunun birleştirilmesi amacından hareketle, sanal gerçeklik tekniği kullanılmıştır. Tıpkı anaglif gözlükte olduğu gibi olaya farklı pencerelerden bakabilme imkânı sunan bu çalışma türü, aynı zamanda karakter gözünden olayı deneyimleme imkânı sağlaması açısından empati kurma yetisine de büyük oranda sahip olduğu görülmektedir. Biri erkek diğeri kadın gözünden görüntülenen çalışma, mağdur/fail ve eril/dişil bakış mümkün kılmaktadır. Kadın ve erkek arasında geçen bir şiddet sahnesinin görüntülediği çalışmada, sanal gerçeklik gözlüğü yardımı ile bakan kişinin o anı deneyimlemesi ve şiddet anı ile ilgili empati kurması beklenmektedir. Video içeriğinde psikolojik ve fiziksel şiddet unsurları bulunduran hareketler yer almaktadır.¹

Çalışmada dairesel düzlemde 360 derecelik bir açı sunması sebebiyle bir adet 360 video kamera kullanılarak, izleyiciye ortam hissini deneyimleme şansı sunulmaktadır¹.

¹ 360 derecelik bir kamera ile kaydedilen görüntü dijital ortamda düzenlendikten sonra sanal gerçeklik gözlüğü ile izlendiğinde, izleyicinin kafa hareketlerinin kamera ile eş zamanlı olması ile öznel bir bakış yakalamayı mümkün kılmaktadır.

Şekil – 1: 360 Kamera

Kaynak: <https://www.samsung.com/global/galaxy/gear-360/specs/>

Şekil – 2: Sanal Gerçeklik Gözlüğü

Kaynak: <http://www.vr-box.es/>

Şekil – 3: Gerçek Şiddet, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Yapılan çalışmanın temelinde, gerçek bir olay üzerinden izleyiciye ev içi şiddeti deneyimleme imkanının sunulması amaçlanmaktadır. Geleneksel medyada yer alan ve kadın cinayetlerinin meşrulaştırıldığı haber metinlerinden yola çıkılarak hazırlanan bu çalışma, olayın kurgusal açıdan tekrarlanması ve sanal gerçeklik gözlüklerinin kullanılması ile her iki cinse yönelik bir deneyim şansı sunmaktadır².

3.2. KALIPLAR VE KADINLAR

Bu çalışmada fotoğraf ve videolardan oluşan anaglif yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemin kullanılması, görüntüye farklı pencerelerden bakabilme imkânı sağlamaktadır. Anaglif metod renkler yardımı ile görüntüleme yöntemi olarak

² Çalışmanın referans alındığı haber metni

<http://bianet.org/kadin/medya/152165-kadin-gazetecilerden-acik-mektup-cinnet-degil-cinayet>

tanımlanmaktadır. Bu yöntem insan gözünün temel görme prensiplerinden olan, iki farklı görüntüyü beyinde birleştirerek üçüncü bir boyut katan sürecin aksine, gözlük yardımı ile renk filtrelemesi yapılarak her bir gözde ayrı görüntü görmeyi sağlayan metod olarak ifade edilebilir.

Fotoğraf çekimi sonrası hazırlanan görüntüler Adobe Photoshop programı aracılığı ile düzenlenmektedir.

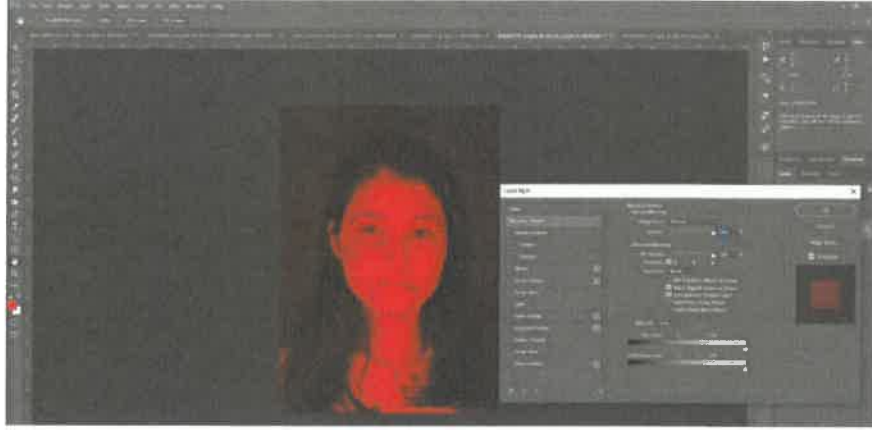
Şekil – 4: Kalıplar ve Kadınlar Ham Fotoğraflar, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

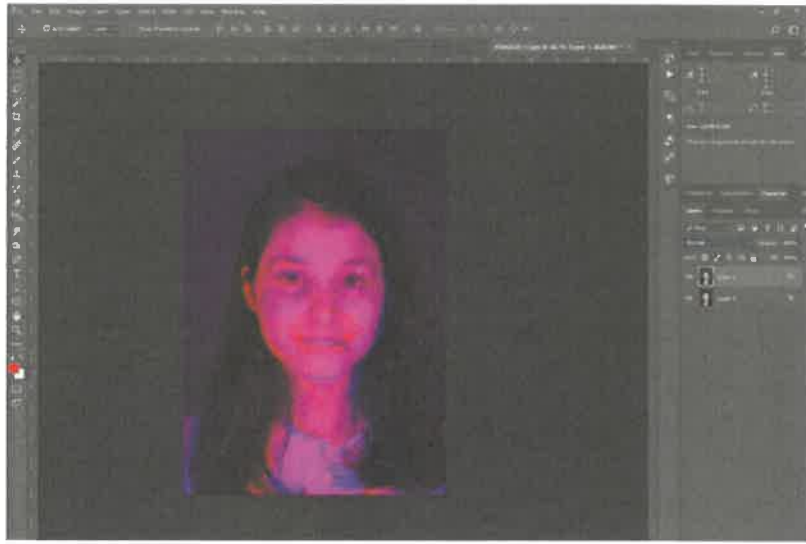
Aynı düzlemde çekilen fotoğraflar, düzenleme programına atıldıktan sonra renk filtreleme işlemine geçilmektedir. Bu işlem esnasında Adobe Photoshop programında Harmanlama Ayarları (Blending Options) üzerinden Gelişmiş Karışım Ayarları (Advanced Blending) sekmesinde yer alan Kanallar (Channels) bölümünde, R (kırmızı), G (yeşil), B (mavi) üçlü seçenekleri ile karşılaşılmaktadır. Hangi renkte hangi görüntünün görüntülenebileceğine buradan karar verilmektedir.

Şekil – 5: Renk Filtreleme Photoshop Arayüzü, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Şekil – 6: Renk Birleşimi Photoshop Arayüzü, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Renk ayrımı yapıldıktan sonra farklı fotoğrafların birleştirilmesi ile elde edilen görüntü anaglif gözlük yardımı ile görüntülenebilmektedir.

Şekil – 7: Anaglif Gözlük, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Şekil –8: Kalıplar ve Kadınlar, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Toplumsal cinsiyet, kadınının belirli kalıplar içerisinde var olmasını istemektedir. Kadına verilen rollerin yanı sıra toplumsal cinsiyet yargıları da kültürün genel toplumsal cinsiyet algısının pratikteki karşılığı niteliğindedir (TÜSİAD, 2018). Kadın ve erkek cinsiyetine toplum tarafından yüklenen kalıplar dünyanın çeşitli bölgelerinde benzerlik gösterebilmektedir. Hemen hemen her kültürde kadından beklentilerin; eş, çocuklar ve ev işleri ile ilgilenme, erkeğe sadakatle bağlı olma, sessiz, sabırlı, fedakâr olma iken, erkeklerden beklentilerin;

ekonomik olarak geçimi sağlama, eş ve çocukları koruyup kollama, güç gerektiren işleri yapma, cesur olma gibi kalıplar olduğu saptanmaktadır.

Tablo -3: İletişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rehberi, TÜSİAD, 2018

KADIN KALIP YARGILARI	ERKEK KALIP YARGILARI
Karakter	Karakter
+ Kibar	+ Girişken
+ Kırılgan	+ Cesur
+ Duygusal	+ Rekabetçi
+ Dırdırcı	+ Kılıbık
+ Dedikoducu	+ Kaba
Fiziksel Özellik	Fiziksel Özellik
+ Zayıf	+ Güçlü
+ Bakımlı	+ Bakımsız
+ Zarif	+ Kaba saba
Rol	Rol
+ Evde	+ Kamusal alanda
+ Eş ve/veya anne	+ Aileyi ve evi geçindiren
+ Ev işlerinden sorumlu	+ Kural koyan/karar veren
+ Ailenin bakımını sağlayan	+ Aileyi koruyan
Meslek	Meslek
+ Çocuk bakıcısı	+ Doktor
+ Hemşire	+ Esnaf
+ Hostes	+ Mühendis
+ Öğretmen	+ Pilot
+ Sekreter	+ Tamirci
	+ Teknisyen
	+ Ustabaşı
	+ Yargıç
	+ Yönetici

Kaynak: <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/9975-iletisimde-toplumsal-cinsiyet-esitligi-rehberi> (05.04.2019)

Bu çalışmada TÜSİAD'ın 2018 yılında yaptığı İletişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rehberi içerisinde yer alan kalıp yargıları üzerine eleştirel bir üslup benimsenmektedir. Anaglif yöntem kullanılarak kadınına farklı pencerelerden bakılması amaçlanan bu çalışmada, toplumun görmek istediği kadın profili hem cinsiyetçi bakış ile hem de feminist bakış ile görüntülenebilmektedir.

Şekil –9: Kalıplar ve Kadınlar 1, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Şekil –10: Kalıplar ve Kadınlar 2, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

3.3. ÖLÜ GELİN

Şekil – 11: Ölü Gelin, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Bu çalışmada günümüzde gittikçe artan kadın cinayetlerine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Kadının toplum içerisinde yaşadığı en temel kısıtlama, yaşam hakkı üzerinedir. Bunun toplumdaki örneği ise töre cinayetleridir. Ataerkil düzende kültürel kurallar, namusu kirlendiği iddia edilen kadının infaz kararını dahi verebilmektedir. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) tarafından hazırlanan bir raporda, 1 Ocak 2016 tarihi ile 31 Ağustos 2018 tarihleri

arasında erkek tarafından işlenen en az 1021 kadın cinayeti, en az 870 kadına şiddet vakası; en az 342 tecavüz vakası yaşandığı belirtilmiştir. Belirtilen rakamların her geçen gün arttığı raporlarla ortaya koyulmaktadır.

Artan şiddet olaylarında medyanın tutumu da başka bir endişe konusu olarak gözlemlenmektedir. Medyanın kullandığı eril dil ve şiddetin toplum tarafından kanıksanmasına sebep olan tavrı, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından büyük tehlike yaratmaktadır. Bu çalışmada kadın cinayetleri ve medya ilişkisi üzerinden, Habertürk gazetesinin 7 Ekim 2011 yılında attığı manşetten yola çıkılmaktadır³.

Anaglif metod üzerinden kurgulanan bu çalışmada iki farklı görüntünün tek bir görselde birleştirilmiştir. Anaglif gözlük yardımı ile izlenen görselde, mutlu bir gelin kadın portresinin yanı sıra gazete manşetleri önünde deformasyona uğramış bir portre görülmektedir.

Şekil – 12: Ölü Gelin 1 ve 2, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

³ Çalışmanın referans alındığı gazete haberi

Kaynak: <https://galeri.uludagsozluk.com/r/kad%C4%B1na-%C5%9Fiddet-188559/> (05.04.2019).

3.4. ÇOCUK GELİN

Şekil – 13: Çocuk Gelin, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Bu çalışmada erken yaşta evlendirilen çocukların durumuna dikkat çekmek amaçlanmaktadır. UNICEF'in 2013 yılında yaptığı bir araştırmada dünyada 700 milyondan fazla çocuk yetişkinliğe erişmeden evlenmek zorunda bırakılmaktadır. Bu sayının en az üçte biri olan yaklaşık 250 milyon çocuk ise 15 yaşına gelmeden evlendirilmekte ve eğitim hakkını kaybetmektedir (UNICEF, 2013). Bu duruma dikkat çekmek için yine anaglif tekniği üzerinden bir çocuğun sınıf içerisinde söz hakkı istemesine karşın, diğer görselde aynı elin yüzük merasimine geçmesi ile hem özgür yaşam hakkı hem de eğitim hakkının elinden alınmasını vurgulamak amaçlanmaktadır.

Şekil – 14: Çocuk Gelin 1, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Şekil –15: Çocuk Gelin 2, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

3.5. MOBBİNG

Şekil –16: Mobbing, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Kadının toplum tarafından bastırıldığı ev içi alan dışında bir diğer önemli alan iş ortamıdır. Çalışma ataerkil düzende kadının ekonomik gücünü eline almasını engellemek üzerine bir düzen oluşturmayı amaçlamaktadır. Kadın çalışsın ya da çalışmasın ekonomik kontrolün tamamen erkeğin elinde olması mevcut düzen için büyük önem arz etmektedir. Paranın, statünün ve ekonomik değeri olan diğer unsurların kadın üzerinde kullanılmasına dayanan ekonomik şiddetin beraberinde cinsel ve psikolojik şiddeti de getirerek oluşturduğu baskı, mobbing olarak tanımlanmaktadır.

Bu bağlamda kadının iş yeri ortamında yaşadığı problemler üzerine oluşturulan bu çalışma, kadının iş yerindeki mücadelesini ele almaktadır. Anaglif yöntem kullanılarak görüntülenen görselde, mevcut düzen içerisinde egemen erkek figürünün bacak arasından görünen içine kapanmış kadının yanı sıra, diğer pencereden bakıldığında tek başına ofis ortamında güçlü kadın profili görülmektedir.

Şekil –17: Mobbing 1 ve Mobbing 2, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

3.6. İSİMSİZ

Şekil –18: İsimsiz, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Fiziksel ve cinsel şiddetten farklı olarak psikolojik şiddeti tanımlamak daha zordur. Duygusal bir baskınlık durumu, kadını kontrol etme, aşağılama, cezalandırma ve sürekli baskı uygulayarak bir denetim mekanizmasına sokma gibi durumlar psikolojik şiddet olarak tanımlanabilmektedir. Bu çalışmada erkeğin baskın ve sapkın bir mekanizma ile kadın üzerinde egemenlik kurması, kadının ise daha belirsiz bir halde fakat kendi içerisinde özgürlüğünü yaşamaya çalışması gözlemlenmektedir.

Şekil –19: İsimsiz 1 ve 2, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

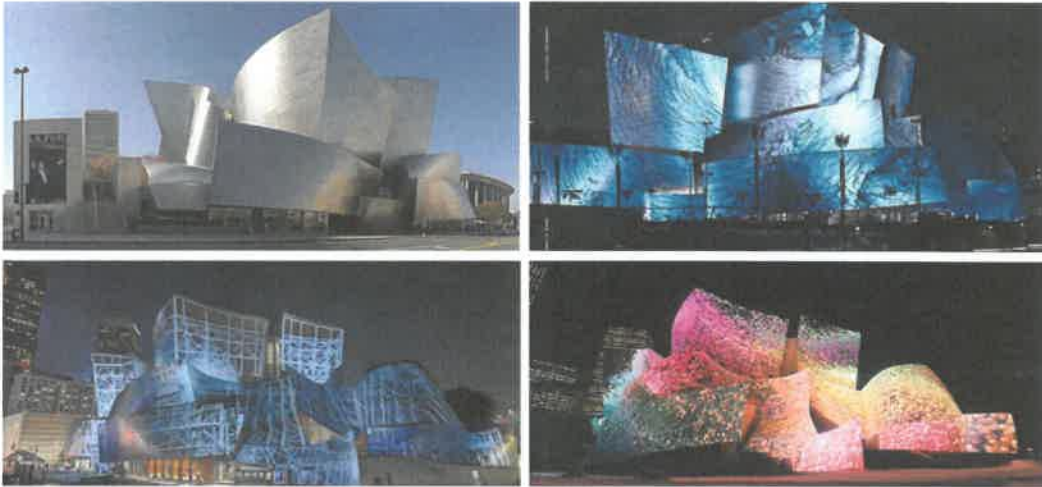
3.7. VİDEO HARİTALAMA (VİDEO MAPPING)

Günümüzde sanat ve tasarım, pek çok farklı uygulama alanını, tekniğini ve etkileşimini bir arada barındıran disiplinlerdir. Sanatçı / tasarımcı artık sadece kâğıt malzeme üzerinde fikirlerini görselleştirmemekte, farklı yöntemler geliştirerek, yeni malzeme ve sunuş biçimlerine yönelmektedir (Keleşoğlu ve Uygungöz, 2014:4). Video haritalama; yaratma sürecinde birçok disiplinlerden faydalanan, farklı yönelişlerden bir tanesidir.

Statik bir yüzeyin üç boyutlu tarayıcılar kullanılarak sanal ortamda oluşturulan kopya formu, yüzeyleri ve detayları yine dijital alanda yer alan programlar vasıtasıyla belirli görüntüler yansıtma, ışık oyunları ve animasyon yöntemleri ile zemini dinamik alana dönüştüren bir teknik olarak ifade edilmektedir.

Geleneksel yansıtma yönteminde, yansıtılan alanın düz (genellikle perde) olması boyut algısı açısından sınırlı etkileşim sunmaktadır. Ancak farklı formlara, yüzeylere ve derinliğe sahip yansıtma alanı seçildiğinde, ışığın, formun şeklini alması ve yansıtılan görüntülerin belirli alanları kapsamaması sebebiyle fiziksel bir yansımaya sağlamaktadır. Burada belirtilen fark teknik olarak haritalama ifadesinin karşılığıdır.

Şekil –20: Refik Anadol, Walt Disney Concert Hall, 2018

Kaynak: <http://refikanadol.com/works/wdch-dreams/> (05.04.2019).

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Yeni Medya Uygulamaları adlı çalışmada yer alan video haritalama çalışmasında, kadının toplumda maruz kaldığı baskıyı güncel bir teknik ile ifade etmek amaçlanmaktadır. Yeni medya uygulamalarının beraberinde getirdiği etkileşim gücü eserin yapımında büyük önem arz etmektedir.

3.7.1 Suretler

Çalışma içeriğinde temel anatomik değerler göz önünde bulundurularak oluşturulan form üzerine video haritalama uygulamaları ile animasyonlar yansıtılmaktadır. Yansıtılan görüntüler temelinde toplumda kadına uygulanan 4 farklı şiddet türü olan fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türleri temel alınmaktadır.

İlk olarak yansıtma alanının seçilmesi aşamasında strafor malzeme kullanılarak 210 x 140 cm boyutunda yüz formu oluşturulmuştur.

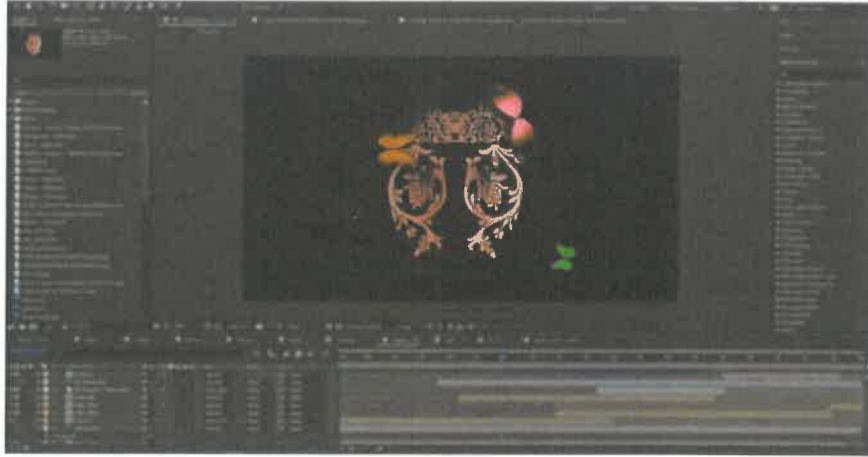
Şekil-21: Yüz Formu, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Projeksiyon seçimi ve haritalama yöntem seçildikten sonra animasyon oluşturma bölümüne geçilmektedir. Projeksiyon ile yansıtılan yüzeyin bilgisayar ortamında çizimi yapılmaktadır. Yapılan çizim sonrası oluşan şablon içerisinde Adobe After Effects programı ile animasyonlar oluşturulmaktadır.

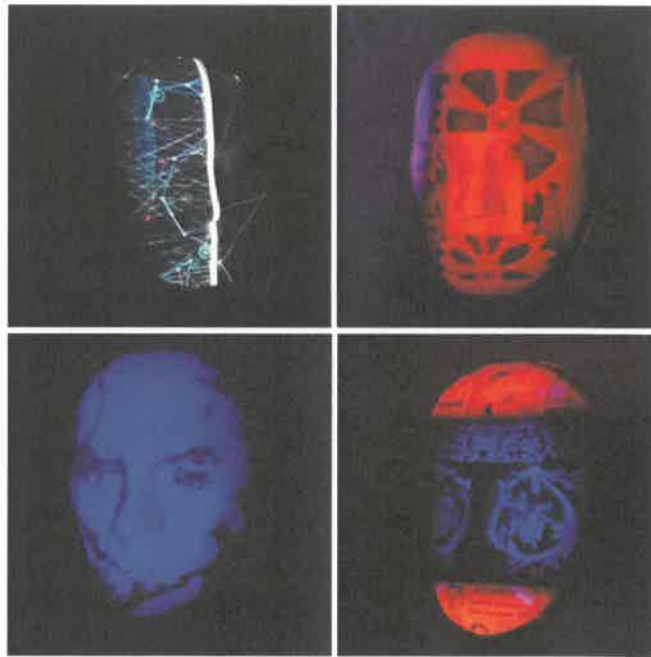
Şekil-22: After Effects Program Arayüzü ve Animasyon Taslağı, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

Animasyonların tamamlanmasının ardından elde edilen görüntüler projeksiyon yardımı ile yüzeye yansıtılmaktadır.

Şekil-23: Video Haritalama Çalışmasından Örnekler, 2018

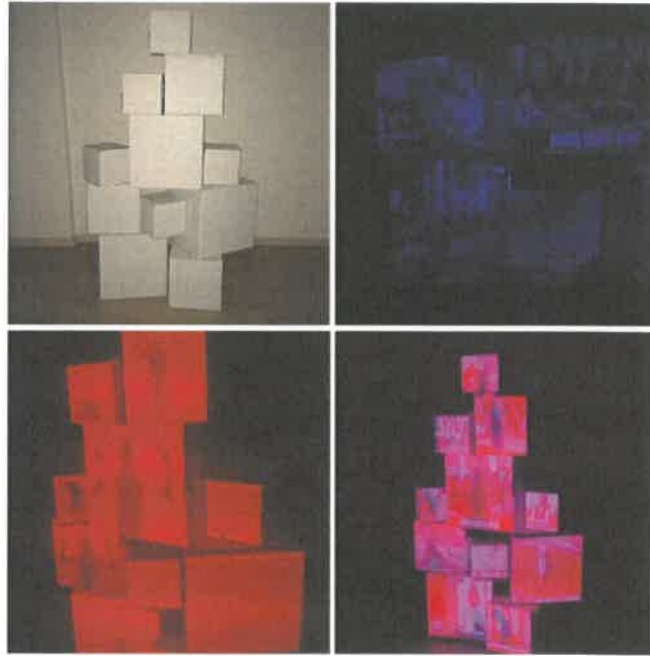
Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

3.7.2 Sınırlar ve Kadınlar

Uygulamanın bu bölümünde medyanın kadınların temsili üzerindeki etkisine eleştirel bir bakış sunmak amaçlanmaktadır. Geleneksel medyanın kadınlara dayattığı rollerin; kadınları ötekileştirdiği, küçük düşürdüğü ve cinsiyet eşitsizliğinin inşasında önemli bir etkisinin olduğu gözlemlenmektedir.

Sınırlar ve kadınlar isimli çalışmada; 5 adet 20 x 20 cm, 3 adet 30 x 30 cm ve 3 adet 50 x 50 cm boyunda kare kutulardan oluşan bir kompozisyon oluşturulmuştur. Çalışmada yer alan her bir kare görüntü, geleneksel medyanın kadın için oluşturduğu sınırları temsil etmektedir. Ayrıca geleneksel medyanın en temel iletişim aracı olan televizyona ve televizyon ekranındaki kadın temsillerine farklı bir açıdan bakmanın mümkün olabileceğini izleyiciye aktarmak amaçlanmaktadır.

Şekil-24: Video Haritalama Çalışmasından Örnekler, 2018

Kaynak: Ahmet Sait Yıldız Arşivi

SONUÇ

Teknoloji sanatta bir medya olarak yeni biçimlerin, farklı tekniklerin ortaya çıkmasını sağladığı, sanatçıların farklı yöntemler geliştirerek, yeni malzemeler ile sürekli yeni sunuş biçimlerine yönelmelerine olanak tanıdığı saptanmaktadır. Bilgisayar yazılımları ve teknoloji, sanatçıların disiplinlerarası çalışmalar üretmelerine ve etkileşimine imkân vermektedir.

Geleneksel medyanın süregelen teknolojisi ve kullandığı dil pek çok alanda bugün artık insanlara yetmemekte, daha özgür ve daha alternatif bakış açıları ile gerçekliğe ulaşmak isteyen kitleleri yeni medyaya yönlendirmektedir. Geleneksel medyanın yüz yüze kaldığı tekelleşmenin, yeni medyada olmayışı özgür bir dili getirmektedir.

Geleneksel medyadaki temsillerin kadının ikincil konumunu pekiştiren bir toplumsal bakış açısının yeniden üretimi olduğundan hareketle, bu çalışma kapsamında yapılan yeni medya uygulamaları örnekleri ile yeni medyada bu temsilleri dönüştürme yollarının mümkün olduğu iddia edilerek, örnek eserler sunulmuştur.

Öncelikle geleneksel medyadaki cinsiyetçi kalıpları temsil eden çalışmalar gözlüğün kırmızı kısmı ile yeni medyadaki yeni bir dil inşa etme çalışmaları ise gözlüğün mavi kısmı ile ifade edilmiştir. Sanal gerçeklik gözlüğü ile kadın ve erkek üzerinden şiddet olaylarını her iki taraftan deneyimleme fırsatı sunulmuş, izleyicilerin öznel bakış açısı ile olaylara farklı gözle bakabilme imkânı sağlanmıştır.

Sonuç olarak yeni medya uygulamaları ile yapılan bu çalışmalar, cinsiyetçi ve eşitlikçi bakış açılarındaki farklılığı ortaya çıkarması anlamında önemlidir. Örnek çalışmanın yeni çalışmalar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA:

- Atiker, Barış (2011). Yerleştirme Sanatında Yansıtım Eşleme ile Artırılmış Gerçeklik Tasarımları. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Journal of Social Sciences 4 (1), 100.
- Bal, Meltem D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış. Kadın Sağlığı Hemşireliği Derneği, 1(1), 15-28.
- Barrett, Michele (1995). Günümüzde Kadına Uygulanan Baskı. İstanbul: Pencere Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 20 Aralık 1993 tarih ve 44/104 sayılı Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildirisinin 1'inci maddesi
http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafli-soz/bm/bm_19.pdf, Erişim Tarihi:29.01.2019.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), (2013), "Ending Child Marriage: Progress and Prospects", s.2.
http://www.unicef.org/media/files/Child_Marriage_Report_7_17_LR..pdf. Erişim tarihi:29.03.2019.
- Catanese, Rossella (2013). 3D Architectural Videomapping. International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, Volume XL
- Casique Casique L , Furegato ARF (2006). Violence against women: Theoretical reflections. Rev Latino-am Enfermagen. 14 (6): 950-6.
- Çelenk, Sevilay (2005). Televizyon, Temsil, Kültür: 90'lı Yıllarda Sosyokültürel İklim ve Televizyon İçerikleri. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Dandash KF, Refaat AH, Eyada M. (2001). Genital mutilation: a descriptive study. J. Sex Marital Ther, 27 (5),453-458.

Doğan, Eda (2014). Türkiye’de Yoksulluğun Ölçülmesi. Planlama Uzmanlığı Tezi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Ankara.

Donovan, J (2001). Feminist Teori, (Çev: Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek. Fevziye Sayılan). İstanbul: İletişim Yayınları.

Ecevit, Yıldız, Ecevit, Mehmet, Ayata, Ayşe, Gölgeliöglü, Özlem, Tan, Mine, Kurdoğlu, Ayça, Karkıner, Nadide, Uygur, Gülriz, Çağlar, İrem, Durakbaşı, Ayşe, (2011), Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi

Elnashar A, Abdelhady R. (2007). The impact of female genital cutting on health of newly married women. Int J Gynaecol Obstet, 97(3),238-244.

Yoğun Erçen, Ayşe Esmeray (2008). Kadınların Cam Tavanı Aşma Stratejiler: Büyük Ölçekli Türk İşletmelerinde Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, Ayten, (2010). Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi, Psikolojide Güncel Yaklaşımlar 2010;2, 132-160.

Fawole, Olufunmilayo I. (2008). Economic violence to women and girls. Is it receiving the necessary attention?, *Travma, Violence & Abuse*, 9 (3): 167-177.

Hall, Stuart (1997). Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. Londra: SAGE Publishing Thousand Oaks

Leymann, Heinz (1996). “The Content and Development of Mobbing at Work”, *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5 (2), 165 – 184.

Liu P, Rose GA. (1996). Sex selection: the right way forward. *Hum Reprod*, 11(11), 2343– 2345.

Manovich, Lev (2001). The Language of New Media. Cambridge: The MIT Press.

McLuhan, Marshall, McLuhan, Eric ve ZINGRONE, Frank (1995). Essential McLuhan. New York: BasicBooks.

Mcluhan, Marshall (1959). "Myth and Mass Media". Daedalus. The MIT Press on behalf of American Academy of Arts & Sciences. 88 (2): 339-348.

Özdemir Oya, Ocaktan Esin, Kanyılmaz Dilek (2005) Toplumlarda Cinsiyet Oranı Ve Etkilendiği Düşünülen Faktörler. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 58, 180-188.

Tafloğlu, M. Serkan, (2013). Liberalizm ve İnsan Hakları Karşısında Zayıflayan Devlet Egemenliği, The Journal of Academic Social Science Studies, 6(1), 1347-1364.

Taner, Yasemin ve Gökler, Bahar (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. Acta Medica, 35(2), 82-86.

Tong, Rosemarie (1989). Feminist Thought: A Comprehensive Introduction. London: Unwin Hyman.

Saulnier, Christine F. (1996). Feminist Theories and Social Work: Approaches and Applications (1. Baskı). NewYork: the Haworth Press.

Sankari, R. (2016). En büyük anaerkil toplum nasıl yaşıyor?. BBC. <https://www.bbc.com/turkce/vert-tra-37441148>. Erişim tarihi: 29.03.2019.

Sevim, Ayşe (2005). Feminizm, İstanbul: İnsan Yayınları.

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund), (2013). Female Genital Mutilation/Cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change. http://www.unicef.org/media/files/FGCM_Lo_res.pdf Erişim Tarihi: 29.03.2019

Uluç, Güliz (2009). Medya ve Oryantalizm, İstanbul: Anahtar Kitaplar.

UN (United Nations). (2017). Women in Politics. United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women). <http://www.unwomen.org/>

/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2017/femmesenpolitique_2017_english_web.pdf?la=en&vs=1123 Erişim Tarihi: 29.03.2019.

UNDP (United Nations Development Programme). (2018). Human Development Indices and Indicators.

http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/hdr2018/tr/Turkey%20Briefing%20Note_Turkey%20Briefing%20Note_TR_v01.pdf, Erişim Tarihi: 29.03.2019.

Yanık, Akan (2016). Yeni Medya Nedir Ne Değildir?. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (45), 898-909.

Weedon, Chris (1999). Feminism, Theory, and the Politics of Difference, Oxford:Blackwell

WEF, (World Economic Forum), (2017). The Global Gender Gap Report. Geneva. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf. Erişim tarihi:29.03.2019

WHO (World Health Organization), (2004) Preventing Violence: A Guide to Implementing the Recommendations of the World Report on Violence and Health, Geneva. <http://whqlibdoc.who.int/publications/2004/9241592079.pdf>, Erişim Tarihi: 29.03.2019.

WHO (World Health Organization), (2015). Trends in maternal mortality: 1990 to 2015. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/194254/9789241565141_eng.pdf;jsessionid=F558BFA8C54A52921C3ABE410D75A16A?sequence=1. Erişim Tarihi: 29.03.2019.

WHO (World Health Organization), (2013). Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85241/1/WHO_RHR_HRP_13.06_eng.pdf?ua=1 Erişim tarihi 29.03.2019.

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

<i>Kişisel Bilgiler</i>	
Adı Soyadı	Ahmet Sait Yıldız
Doğum Yeri	Sivas
Doğum Tarihi	01.11.1990
<i>İletişim Bilgileri</i>	
Telefon	+90 507 095 59 58
e-posta	yildizahmetsait@gmail.com
Adres:	Toros mahallesi 822. sokak can apt. No:25/5 Konyaaltı/Antalya
<i>Eğitim Bilgileri</i>	
Lise	Halil Rıfat Paşa Lisesi / Sivas
Lisans	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü
<i>Kariyer Bilgileri*</i>	
İş Deneyimi	2011-2013 Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Uygulama ve Araştırma Merkezi Foto- Film Sorumlusu 2014-2015 Detur Görüntü Yönetmeni 2017-2019 Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Ücretli Öğretim Elemanı
Kurs-Sertifika	
Aldığı Ödüller	
Sergilemeler	2015 Bursa Fotofest Görünmez Kentin İzinde Fotoğraf Sergisi 2016 Antalya Deepo Kadın Ve Hayat Fotoğraf Sergisi 2016 Sanatta Disiplinlerarasılık Uluslararası Sempozyum I: Sinema / Fotograf Selanik/Yunanistan Fotoğrafta Varolmayan Zamanın Olasılığı Üzerine Video Art Gösterimi 2017 Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Nörofizyoloji Sempozyumu Yüzler Sergisi Fotoğraf Sergisi 2017 Akdeniz Üniversitesi Şiddete Dur De! Video Art Gösterimi 2017 Xxi. Uluslararası Likya / Kaş Kültür Ve Sanat Festivali Akdeniz'in Renkleri IV Fotoğraf Sergisi 2018 Türk-Rus Dostluk Kültür ve Sanat Festivali İki Ülke için Bir Kalp Sergisi Video Mapping Gösterimi 2019 Antik Kent Aspendos Fotoğraf Sergisi, Birmingham, İngiltere

	2019 Antik Kent Aspendos Film Gösterimi, Birmingham, İngiltere
Yayınlar	II. Uluslararası Akdeniz'de Güzel Sanatlar Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı, ANTALYA,TÜRKİYE, 29 Nisan-1 Mayıs 2017
Üyelikler	
Sivil Toplum Kuruluşları ve İdari Görevler	
İlgi Alanları	Teknoloji, spor

İmza